

OLIY TA'LIMDA ISPAN TILINI O'QITISHDA «TALABA — O'QITUVCHI ROLIDA» VA LOYIHAVIY TAQDIMOT METODLARINING SAMARADORLIGI

Karimova Zilola

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti (O'zDJTU), Roman-german fakulteti, Ispan tili amaliy fanlar kafedrası stajyor oqituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasalarida, xususan O'zDJTUDA ispan tilini xorijiy til sifatida o'qitishda bo'lajak lingvistlarning mustaqil ish usullari va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish masalalari tahlil qilinadi. Muallif til o'rganish jarayonida talabalar tomonidan multimediaviy taqdimotlar (prezentatsiyalar) tayyorlanishi va ularning darsda o'qituvchi sifatida chiqish qilishlari («Peer-teaching» va «Flipped classroom» modellari) orqali kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish tajribasi bilan o'rtoqlashadi. Maqolada ushbu metodning afzalliklari va talabalarning «soft skills» (gumanitar ko'nikmalar) tizimiga ta'siri bayon etilgan.

Kalit so'zlar: *mustaqil ta'lim, taqdimot metodi, ispan tili, «to'ntarilgan sinf» (flipped classroom), talaba-markazlashgan yondashuv, kommunikativ kompetensiya, O'zDJTU.*

Kirish (Introduction)

O'zbekiston Respublikasida oliy ta'lim tizimini tubdan isloh qilish va xorijiy tillarni o'qitish sifatini yangi bosqichga ko'tarish bugungi kunning eng dolzarb vazifalaridan biridir. Zamonaviy ta'lim standartlari talabadan nafaqat tayyor bilimlarni passiv qabul qilishni, balki mustaqil ravishda axborot izlash, uni tahlil qilish va amaliyotda erkin qo'llay olishni talab etmoqda.

O'zbekiston davlat jahon tillari universitetida (O'zDJTU) bo'lajak ispan tili mutaxassislarini tayyorlashda an'anaviy «o'qituvchi ma'ruzasi va talaba javobi» shaklidagi darslardan voz kechib, interfaol va talaba-markazlashgan (Student-centered approach) metodlarga o'tish katta ahamiyatga ega. Ushbu kontekstda loyihaviy taqdimotlar va «talaba — o'qituvchi rolida» (Peer-teaching) interfaol metodi bo'lajak lingvistlarning ham kasbiy, ham lingvistik mahoratini oshirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Metodning pedagogik mazmuni va amaliyotda qo'llanilish bosqichlari

Ushbu yondashuvning asosiy maqsadi — dars jarayonidagi mas'uliyat va faollik markazini o'qituvchidan talabaga ko'chirishdir. Talaba o'zini tinglovchi emas, balki dars tashkilotchisi sifatida his qilganda, uning mas'uliyati va tilga bo'lgan qiziqishi karrasiga ortadi. Ispan tili darslarida ushbu metod uchta asosiy bosqichda amalga oshiriladi:

- **1-bosqich:** Loyihalashtirish va mustaqil tadqiqot. Talabalarga (yoki kichik guruhlariga) Ispaniya va Lotin Amerikasi madaniyati, tarixi, adabiyoti (masalan, Miguel de

Cervantes yoki Gabriel García Márquez ijodi) yoki murakkab grammatik mavzular (masalan, Pretérito Indefinito va Pretérito Imperfecto zamonlarining farqi) bo'yicha loyiha topshiriladi. Talabalar mustaqil ravishda xorijiy manbalardan ma'lumot to'playdilar va zamonaviy raqamli dasturlar (PowerPoint, Canva, Prezi) yordamida ispan tilida vizual taqdimot tayyorlaydilar.

- **2-bosqich:** «Talaba — o'qituvchi rovida» (Darsni olib borish). Belgilangan kuni talaba auditoriya minbariga chiqib, o'z guruhdoshlariga mavzuni ispan tilida tushuntirib beradi. U nafaqat ma'ruza o'qiydi, balki xuddi haqiqiy o'qituvchidek guruhga savollar beradi, mavzuni mustahkamlash uchun qisqa interfaol o'yinlar yoki mashqlar tashkil qiladi. Bu jarayonda haqiqiy o'qituvchi (moderator) darsni tashqaridan kuzatib, faqat yo'nalish berib turadi.

- **3-bosqich:** Refleksiya va akademik baholash. Ma'ruzachi talabaning chiqishidan so'ng, guruh va o'qituvchi tomonidan fikr-mulohazalar bildiriladi. Baholashda nafaqat grammatik to'g'rilik, balki taqdimotning dizayni, talabaning auditoriya bilan ishlay olish qobiliyati va notiqlik san'ati ham hisobga olinadi.

Metodning afzalliklari va natijalari (Results and Discussion)

Ispan tili kafedrasida o'tkazilgan dars kuzatuvlari va tajribalar shuni ko'rsatdiki, «talaba — o'qituvchi rovida» metodi quyidagi ijobiy natijalarni beradi:

1. **Psixologik to'siq va «til bayeri»ning yo'qolishi:** Talabalar o'z tengdoshlari qarshisida gapirganlari sababli, xato qilish qo'rquvidan tezroq xalos bo'ladilar va ispan tilida erkinroq muloqotga kirishadilar.

2. **Materialni chuqur anglash:** Pedagogikadagi «ta'lim piramidasi»ga ko'ra, inson biror ma'lumotni boshqalarga o'rgatganda, uni 90% gacha yaxshiroq o'zlashtiradi. Murakkab ispan grammatikasini guruhdoshlariga tushuntirgan talaba o'sha qoidani butun umrga eslab qoladi.

3. **«Soft skills» ko'nikmalarining shakllanishi:** Bu metod bo'lajak mutaxassislarda liderlik, vaqtni boshqarish (time management), omma oldida hayajonlanmay gapirish va kreativlik kabi XXI asr uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantiradi.

Xulosa (Conclusion)

Xulosa qilib aytganda, oliy ta'limda ispanistikani o'qitishda taqdimotlar va rolli o'yinlar vositasida tashkil etilgan mustaqil ta'lim — talabalarni tayyor kasbiy faoliyatga tayyorlaydi. Ushbu metod an'anaviy ta'limning bir xilligidan qochish, darsning «vaybi» va jozibasini oshirish hamda O'zDJTU talabalarining intellektual salohiyatini yuzaga chiqarishda yuqori samaradorlikka ega. Stajyor-o'qituvchilarning dars jarayoniga ushbu metodni tizimli ravishda tatbiq etishi maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. - Toshkent: "O'zbekiston", 2021.
2. Polat Ye.S. Novie pedagogicheskie i informatsionnie tehnologii v sisteme obrazovaniya. - M.: Akademiya, 2000.

3. Scrivener J. Learning Teaching: The Essential Guide to English Language Teaching. - Macmillan Education, 2011.
4. O'zbekistonda xorijiy tillar (Foreign Languages in Uzbekistan) ilmiy-metodik elektron jurnali materiallari.